

Nouze a metafyzika

(ad Ebner, *Wort und Liebe*, 1935, s. 104:) Podle Ebnera stejně, jako věda je dítětem vnější, metafyzika je dítětem vnitřní nouze lidského pobývání (Dasein) a života. Tato formulace má svou zajímavost právě v tom, jak staví obojí formu reagování nejen do opozice, ale jakoby symetricky do protiváhy a tím do analogie. Kdybychom vzali izolovaně jen druhou část, pak bychom byli nakloněni tomu rozumět ve smyslu „timor fecit deos“. V souhře s první částí je však jasné, že právě tak, jako věda není prostě produktem hladu, žízně a jiných nepřízní vnějších, ani metafyzika není prostě produktem nějakých nouzí vnitřních. A to už nemluvíme o tom, že právě ty nouze je třeba přesně popsat a analyzovat, ne je pouze předpokládat (a už vůbec ne tak ledabyly všeobecně). Jednu věc je ovšem třeba Ebnerovi nepřiznat resp. naopak vytknout, totiž jeho jakoby samozřejmou jistotu, že ona vnitřní nouze, z níž se metafyzika rodí, je od samých počátků filosofie táž a že touž zůstane, dokud tu budou žít lidé. Je v tom i jistá nevyváženost (naproti oné první vyváženosti), že ona nouze má svůj počátek (shodný s počátkem filosofie), ale její konec by mohl přijít až s vyhnutím posledních lidí. Proč ta nouze neprovází lidstvo již od počátku? A je-li ta nouze čímsi na dějinách závislým nebo spíše s dějinami spjatým, tedy dějinným, proč už pak nezná žádné dějinné proměny? Jak to přijde, že ona nouze je čímsi neproměnným, je-li všechno podrobena změně? Je to zkrátka nedržiteltná pozice; máme-li o takové vnitřní (!) nouzi mluvit, pak nemůžeme couvnout před její bytostnou dějinností a tedy i dějinnou proměnlivostí. Právě to, že to je nouze vnitřní, jí dodává mnohem větší proměnlivost, než jaká je možná v případě nouze vnější.

(Bonn, 920629-1.)